

Илија ПСАЛТИРОВ

КРИЗАТА ВО ЕУ И НИЕ?!

Ро најголемо-то историско проширување на Унијата минатата година во мај со 10 нови земји-членки, се чинеше дека ЕУ направи голем чекор напред. Но, по огромното НЕ на француските и холандските граѓани на неодамна одржаните референдуми за прифаќање на Уставот на ЕУ, се поставува прашањето: Дали ЕУ е во криза и што може да се очекува натаму? Ке се потрудам да дадам своја анализа и да одговорам на ова прашање низ повеќе аспекти.

Мислам дека со референдумите за одбивање на Уставот на ЕУ се потврдија неколку работи за кои често пати зборував уште додека бев на последипломските студии на Колеџот на Европа (2001-2002 година). И анализите направени таму ми се покажаа како повеќе од точни, иако водев жестока полемика со некои од моите професори, кои се инаку врвни личности во европската политика, практика и теорија. И тогаш и денес мислам дека администрацијата во Брисел (се мисли на институциите на ЕУ) премногу троши, но и дека е многу дистанцирана од обичните граѓани на земјите-членки на Унијата, но и тоа што во процесот на донесување одлуки, се забележува доза на демократски дефицит. И покрај транспарентноста во работењето, отвореноста кон јавноста итн., сепак концентрирањето на моќ во еден центар, односно централизирањето на управувањето со Унијата, постепено предизвикува скриен револт кај граѓаните на ЕУ, револт кој се чини излезе на виделина кога тоа најмалку ѝ требаше на Унијата, односно кога требаше да се зацврстува нејзиниот статус со Устав. Меѓутоа, има уште една работа која овде мора да се потенцира. Мое мислење е дека Унијата многу погрешно ја пренесе до граѓаните сликата за

т.н. Устав на ЕУ, зашто секој познавач на уставите во Европа веднаш ќе забележи дека Уставот на ЕУ всушност и нема форма на вистински устав, туку повеќе претставува некоја модерна верзија на Спогодбата за Европската унија (Treaty on the European Union). Не се најде никој тоа соодветно да им го претстави на граѓаните на ЕУ и да објасни зошто на Унијата ѝ е неопходен таков документ и што со него се добива, а што се губи. Европските политичари многу самоуверено го форсираа својот проект, но заборавајќи на евроскептиците и на сите оние кои, како што напишав погоре, се незадоволни од работењето на администрацијата на ЕУ. Ако на ова се додаде и фактот дека една Велика Британија, која е еден од главните играчи на европската и на светската политичка сцена, е земја без устав, се поставува и прашањето на логичноста од прифаќање на текстот на Уставот на ЕУ и од страна на граѓаните на Велика Британија. Исто така, имајќи предвид дека еврото (кое последниве денови бележи значаен пад во однос на доларот), не беше прифатено од неа и од Данска, но и непостоењето на заедничка надворешна политика (примерот со Ирак), станува јасно дека за вистинско обединување на ЕУ ќе треба повеќе време. Но, има и уште една работа која влијаеше на негативниот одговор на референдумот, особено на француските граѓани, а тоа е големото незадоволство од Владата и од неспособноста истата да се справи со невработеноста во таа земја. Ако во земјата која е основоположник на темелите на ЕУ и чијшто поранешен претседател беше еден од креаторите на Уставот на ЕУ, не го прифати истиот, се поставува прашањето: Дали ЕУ е во криза? Дека во европските институции владее скриена паника покажуваат и низата реакции на видни лидери на ЕУ, како и на пратениците во Ев-

ропскиот парламент, кои на неодамнешната расправа по ова прашање на една од последните седници искажаа голема загриженост за идниот развој на настаните во поглед на Уставот, но и на евентуалните идни проширувања. Сега се поставува прашањето за пролонгирање на терминот за веќе планираното придружување кон Унијата на Бугарија и Романија во 2007 година. Реално, ниту Бугарија, а особено Романија не се подготвени за влез во ЕУ, доколку ги земеме предвид критериумите од Копенхаген и од Мадрид кои треба да ги исполнат. Сепак, се чини дека потресот кој го направи неуспешниот референдум во две земји основачи на Унијата, ќе го забави донесувањето и на политичката одлука за пристапување на овие две земји кон Унијата.

Каде сме ние во целата таа приказна и како европските политичари гледаат на нас и на нашето идно зачленување во ЕУ, ќе доловам во следните неколку реда. Имено, пред една седмица престојував во Стразбур, еден од центрите во кои се крои европската политика. Имав можност (заедно со останатите учесници на македонската школа за политика, поддржана од Советот на Европа), да присуствувам на неколку дебати и дискусии со познати европски политичари, како контроверзната Дорис Пак, европски пратеник (која повторно нас Македонците нè прекрсти во славомакедонци, на што секако не ѝ останав должен), прагматичниот Мигел Анџел Мартинез, европски пратеник и поранешен претседател на парламентарното Собрание на Советот на Европа и голем пријател на Македонија, како и други, за при тоа да го констатирам следното. Имено, уште со победата на десницата на последните избори за пополнување на местата во Европскиот парламент се потврди волјата на граѓаните

на ЕУ за една опција, која не ѝ е многу наклонета на европската идеја за обединување. Противниците на европското обединување, националистите и евроскептиците сè повеќе ја зацврстуваат својата позиција во ЕУ и нивните ставови во поглед на иднината на Унијата наоѓаат сè повеќе приврзаници меѓу граѓаните. Во поглед на идните проширувања на Унијата има сè повеќе мислења дека треба да се застане тука каде што во моментот е истата, барем за еден подолг период (ако не комплетно). На влезот на Турција во Унијата сè повеќе се гледа со доза на скептицизам и недоверба, но не може да се каже дека и земјите од Балканот лесно ќе бидат прифатени во големото европско друштво. Сепак, како и да се движат работите во идниот период во самата Унија, но и во поглед на земјите кои треба да ѝ пристапат, едно е сигурно, ние мораме да продолжиме со нашите реформи и мораме да се бориме со нашите проблеми, без оглед на тоа дали и кога ќе станеме земја-членка на Унијата. Ако до пред извесно време се надевавме дека до крајот на годината Европската комисија ќе ни даде одговор на нашите одговори од Прашалникот и дека ќе станеме земја-кандидат за влез во Унијата, се чини сега по шокантните резултати на референдумите во Западна Европа и новонастанатата ситуација, ќе треба да бидеме претпазливи во очекувањата. Голема е веројатноста дека одлуката за тоа дали ќе бидеме земја-кандидат ќе се пролонгира за идната година, зашто се чини дека Европската унија во периодот, кој претстои и самата ќе треба да се реформира, односно сериозно да се сврти кон сама себе и кон решавањето на сопствените проблеми. Дека има криза во ЕУ, тоа е факт, но прашањето е дали ќе се надминат брзо или последиците ќе ги почувствуваме и ние?!